

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.11.175](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.175)

УДК: 005.7:658.15+339.137.2

*А. О. Андреева,
магістр 2 року навчання,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: 0000-0003-0389-0777*

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ТА ФІНАНСОВОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

*А. О. Andreeva,
Master of 2 years of study,
Kyiv National University of Technology and Design*

APPROACHES TO MANAGING THE BUSINESS ACTIVITY AND FINANCIAL COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

Основним важелем підвищення ефективності використання ресурсів підприємства є управління їх діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю, що уможливує здійснення об'єктивної оцінки результативності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою її оперативного корегування, а відтак - визначення векторів розвитку та вдосконалення діяльності на всіх етапах життєвого циклу. Ділова активність формує імідж підприємства, є візитною картою у справах бізнесу та важливою характеристикою фінансової конкурентоспроможності підприємства.

В статті проаналізовано підходи науковців до визначення поняття ділової активності та фінансової конкурентоспроможності. Наведено систематизацію характеристик фінансової конкурентоспроможності підприємства, виділено основні напрями оцінки фінансової конкурентоспроможності підприємства, розглянуто фактори впливу на фінансову конкурентоспроможність та методичний підхід до аналізу ділової активності підприємства.

Управління діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю дозволять підприємству досягти результату, який дозволить підвищити ефективність роботи підприємства, зміцнити його фінансову позицію серед конкурентів.

The main lever of increasing the efficiency of using the enterprise's resources is the management of their business activity and financial competitiveness, which makes it possible to carry out an objective assessment of the economic entity's financial and economic activity with the purpose of its prompt correction, and hence - to determine the vectors of development and improvement of the activity at all stages of the life cycle. Business activity shapes the image of the enterprise, it is a business card in business affairs and an important characteristic of the financial competitiveness of the enterprise. The level of business activity is one of the primary indicators of effective management of material, labor and financial resources of an enterprise, and it influences such

important criteria of the firm's activities as: solvency and creditworthiness, investment attractiveness, profitability, financial stability and financial competitiveness.

The article analyzes the approaches of scientists to the definition of business activity and financial competitiveness, determined that the management of business activity and financial competitiveness in enterprises should start with an understanding of the essence of business activity, a clearly stated purpose of financial competitiveness, increase of efficiency of use of financial resources and growth of production volumes, new possibilities of business activity estimation and competition estimation, development of the tool. The characteristics systematization of the enterprise financial competitiveness is given, the main directions of the enterprise financial competitiveness evaluation are highlighted, the factors of influence on the financial competitiveness and methodical approach to the analysis of business activity of the enterprise are considered.

Management of business activity and financial competitiveness will allow the enterprise to achieve the result which will allow to increase efficiency of the enterprise work, to strengthen its financial position among competitors.

Ключові слова: ділова активність; фінансова конкурентоспроможність; фінансовий стан; підприємство; прибутковість; ефективна діяльність; управління.

Keywords: business activity; financial competitiveness; financial status; enterprise; profitability; effective activity; management.

Постановка проблеми. Ділова активність є одним з найважливіших індикаторів ефективного управління ресурсами підприємства. Рівень ділової активності підприємства впливає на такі значущі критерії діяльності, як: платоспроможність та кредитоспроможність, інвестиційна привабливість, рентабельність, фінансова стійкість, що у загальному підсумку формує фінансову конкурентоспроможність підприємства. Таким чином, значний інтерес представляє теоретичний аналіз з оцінки та прогнозування ділової активності підприємства та визначення його фінансової конкурентоспроможності.

Аналіз останніх публікацій. Питання дослідження ділової активності підприємства завжди знаходилися в центрі уваги провідних вчених в галузі фінансового менеджменту, зокрема значний внесок зробили такі науковці: О.М. Анісімова, І.А. Бланк, В.В. Бочаров, Дж. К. Ван Хорн, М.П. Войнаренко, М.О. Годящев, О.І. Горобець, О.О. Горошанська, І.І. Д'яченко, Л.О. Коваленко, Л.С. Крута, О.І. Марченко, Л.М. Петренко, Н.О. Серветник, І.О. Тарасенко, І.Б. Хома та інші.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в аналізі теоретичних підходів до управління діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. Ділова активність зазнала якісних змін у процесі розвитку світового господарства, ринкової економіки та підприємництва. Останнє здійснюється в умовах ділових ризиків, які викликали необхідність корегування окремих аспектів діяльності. Дослідження ділової активності є досить важливим та актуальним, особливо на сучасному етапі розвитку економіки України. Від об'єктивності та точності оцінки ділової активності підприємства залежить якість важливих управлінських рішень, які дають змогу не пристосовуватися до змін на ринку, а активно реагувати на відповідну мінливу ситуацію [1, с. 145].

Термін «ділова активність» широко використовується в економічній літературі, проте єдиного підходу до тлумачення цієї економічної категорії немає. Проведений аналіз підходів до тлумачення ділової активності підприємства різними науковцями дозволяє стверджувати, що ділова активність відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів і, водночас, характеризує якість управління, а також можливості потенційного розвитку підприємства, що характеризує його фінансову конкурентоспроможність [2, с. 63].

Фінансова конкурентоспроможність підприємства – це його комплексна характеристика, в якій відображено його фінансові можливості до самофінансування й розширеного відтворення, а також можливості підприємства в майбутньому, щодо досягнення високих фінансових результатів, що забезпечать його розвиток, а також формуватимуть умови для адаптації на конкурентному ринку в динамічних умовах зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Згрупуємо типові характеристики фінансової конкурентоспроможності підприємства та зобразимо їх схематично (рис. 1).

Рис. 1. Типові характеристики фінансової конкурентоспроможності підприємства

Джерело: згруповано автором

Забезпечення фінансової конкурентоспроможності призведе до переважних позицій у виробничій, комерційній, управлінській сферах, соціальному захисті та технологічній галузі.

До основних напрямів оцінки фінансової конкурентоспроможності підприємства слід віднести склад та структуру капіталу підприємства, ефективність його авансування в необоротні активи та оборотний капітал, обсяги грошових надходжень та видатків, фінансові результати господарювання, рентабельність фінансово-господарської діяльності, фінансове становище та платоспроможність підприємства [3, с. 8].

Фактори, що впливають на фінансову конкурентоспроможність підприємства, доцільно поділити на 2 групи: 1 група показників включає: обсяг валових доходів та витрат, наявність власних матеріальних ресурсів, доступність додаткових джерел надходження ресурсів, обсяг та склад інвестицій, розмір майна підприємства, розмір капіталу підприємства та обсяги прибутку підприємства; 2 група показників складається з рентабельності капіталу та його вартості, показників ефективності використання капіталу, показників фінансової стійкості, ліквідності, кредитоспроможності та платоспроможності, рентабельності підприємства, показників ефективності інвестиційних вкладень.

Для аналізу ділової активності у світовій практиці широко використовуються відповідні індекси. Враховуючи переваги і недоліки різноманітних індексів, у міжнародній практиці найбільш поширеними є інтегральні індекси ділової активності [4, с. 28].

На основі наявних підходів розглянемо методичний підхід до аналізу ділової активності підприємств, який полягає у формуванні окремих блоків показників з поділом їх на прямі (однозначно відображають рівень і динаміку ділової активності підприємств) та непрямі (характеризують зміну ділової активності лише за наявності низки умов).

Аналіз показників ділової активності передбачає такі етапи:

- 1) оцінка динамічності підприємства, яка проводиться на основі співставлення темпів зміни величини прибутку, обсягу реалізації та вартості активів, також доповнюється аналізом динаміки відносних показників;
- 2) аналіз оборотності та ефективності використання ресурсів і капіталу;
- 3) аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 4) аналіз показників трудової діяльності;
- 5) аналіз показників екологічної оцінки ділової активності.

Проведення такого аналізу доповнюється оцінкою динаміки відносних показників. Коефіцієнт ділової активності дозволяє визначити обсяг продукції, для виробництва якого використовується майно підприємства і обчислюється як відношення обсягу реалізації до валюти балансу [5, с. 411].

Комплексний підхід до оцінки фінансової конкурентоспроможності підприємства на основі окремих індикаторів його фінансово-господарської діяльності. Така методика оцінки конкурентоспроможності підприємства передбачає виявлення його фінансових ресурсів, оцінку ефективності використання потенціалу конкурентоспроможності й визначення рівня його конкурентоспроможності відносно інших підприємств.

Найбільш обґрунтоване використання методу інтегральної оцінки конкурентоспроможності на основі розрахунку таких груп показників:

- 1) ефективності виробничої діяльності підприємства (витрати на виробництво одиниці продукції, фондівіддача, продуктивність праці);

2) фінансового стану підприємства (коефіцієнти автономії, платоспроможності, абсолютної ліквідності, оборотності оборотних коштів);

3) ефективності організації збуту й просування товарів (рентабельність продажу, коефіцієнт затовареності готовою продукцією, коефіцієнти завантаження виробничих потужностей, ефективності реклами та засобів стимулювання збуту);

4) конкурентоспроможності товару (якість, ціна товару).

У зв'язку з тим, що кожен із цих показників має різний ступінь важливості для розрахунку коефіцієнта конкурентоспроможності підприємства експертним способом визначаються коефіцієнти значущості критеріїв.

Управління діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю на підприємствах слід розпочинати з розуміння сутності ділової активності, чітко сформульованої мети фінансової конкурентоспроможності, збільшення ефективності використання фінансових ресурсів і зростання обсягів виробництва, нових можливостей оцінки ділової активності, оцінки конкурентів, розробки інструментарію управління діловою активністю. Тому ділова активність та фінансова конкурентоспроможність є вагомими чинниками розвитку сучасного підприємства і визначають досягнення стратегічних завдань і цілей, перспективи подальшого функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання [6, с. 29].

Управління діяльністю підприємства має базуватися на загальноприйнятих принципах і охоплювати всі сторони його діяльності: виробничу, комерційну, логістичну та фінансову і управлінську.

Ефективність і результативність кожного виду діяльності впливає в кінцевому підсумку на результати діяльності підприємства. Результативність виробничої діяльності залежить від ефективності використання ресурсів підприємства. Ефективність здійснення комерційної діяльності спрямоване на забезпечення підприємства необхідними ресурсами для виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, націлене на просування продукції на ринку, завоювання нових ринків збуту і покупців [6, с. 32]. Ефективність фінансової діяльності акумулює зусилля з підвищення результативності діяльності підприємства в цілому та його фінансової конкурентоспроможності.

Управління діловою активністю включає в себе низку правил, виконання яких повинно забезпечити зростання ділової активності:

1) висока ймовірність надійності інформації;

2) можливість отримання додаткового економічного ефекту внаслідок вдосконалення поточного плану підприємства;

3) узгодженість внесених змін з іншими документами підприємства;

4) термінова передача відкоригованого плану до виконання;

5) організація управління та контролю виконання оновленого плану на підприємстві.

Управління діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю - це надзвичайно відповідальний і складний процес, головну роль в якому відіграє професіоналізм управлінського персоналу. Тільки чіткі і обгрунтовані рішення, прийняті на основі проведеного фінансово-економічного аналізу, можуть забезпечити результат, який дозволить підвищити ефективність роботи підприємства, зміцнити його фінансову позицію серед конкурентів. Від рівня ділової активності і ефективної діяльності підприємства залежить його становище в економіці народного господарства.

Висновки. Аналіз наукових підходів до методів оцінювання та управління діловою активністю та фінансовою конкурентоспроможністю підприємства дозволив дійти висновку, що оцінку стану підприємства слід здійснювати з виділенням рівнів ділової активності та притаманних їм виробничо-господарських ситуацій, які формують результати фінансово-господарської діяльності. Високий рівень ділової активності характеризує ефективність господарювання. Проблемна ситуація має місце на підприємствах, рівень ділової активності яких відповідає середньому. Низький рівень ділової активності свідчить про кризову ситуацію. Вчасне виявлення проблемної, а тим більше кризової ситуації на підприємстві на основі оцінки ділової активності дозволяє уникнути банкрутства за рахунок прийняття оперативних управлінських рішень. Комплексний підхід до оцінки фінансової конкурентоспроможності полягає в тому, щоб сформувати найбільш повну характеристику фінансової спроможності підприємства на основі окремих індикаторів його фінансово-господарської діяльності.

Використана література.

1. Гаркуша Н. М. Сутність ділової активності підприємства за ринкових умов та її види / Н. М. Гаркуша, Т. В. Польова // Кримський економічний вісник. – 2012. – №1 (01) грудень. – Ч. II. – С. 145-149.
2. Гарасюк О. А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність» / О. А. Гарасюк, М. Ю. Ігнатенко // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – С. 63-67.
3. Смірнов Ю. О. Формування механізму управління фінансовою конкурентоспроможністю підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ю. О. Смірнов ; Київський нац. екон. ун-т. – Маріуполь : Приазовський держ. техн. ун-т Мін. освіти і науки України, 2007. – 18 с.
4. Управління діловою активністю машинобудівних підприємств : монографія / С. А. Бурій, В. О. Мукомела-Михалець. – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 183 с.
5. Нестеренко Н. В. Ділова активність як невід'ємна частина фінансового стану підприємства / Н. В. Нестеренко, О. Діхтяр // Економічний аналіз. – 2012. – №10. – Ч.3. – С. 411

6. Бондарева Ю. О. Управління діловою активністю сільськогосподарських підприємств в умовах радіаційного забруднення : дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю. О. Бондарева. – Житомир : Житомирський Національний Агроєкологічний Університет, 2015. – 208 с.

7. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://hohlopedia.org.ua/Ekonomichna_ensyklopediya

References.

1. Harkusha, N.M. and Pol'ova, T.V. (2012), "The essence of business activity of the enterprise in market conditions and its types", Kryms'kyj ekonomichnyj visnyk, vol. 1 (01), no. II, pp. 145-149.

2. Harasiuk, O.A. and Ihnatenko, M.Yu. (2010), "Problems about the essence of the concept of "business activity"", Visnyk KTU, vol. 22, pp. 63-67.

3. Smirnov, Yu.O. (2007), "Formation of a mechanism for managing the financial competitiveness of the enterprise", Ph.D. Thesis, Economy, Pryazovs'kyj derzh. tekhn. un-t Min. osvity i nauky Ukrainy, Mariupil', Ukraine.

4. Buryj, S.A. and Mukomela-Mykhalets', V.O. (2014), Upravlinnia dilovoiu aktyvnistiu mashynobudivnykh pidpriemstv [Management of business activity of machine-building enterprises], KhNU, Khmel'nyts'kyj, Ukraine.

5. Nesterenko, N.V. and Dikhtiar, O. (2012), "Business activity as an integral part of the financial position of the enterprise", Ekonomichnyj analiz, vol. 10, no. 3, pp. 411

6. Bondarieva, Yu.O. (2015), "Management of business activity of agricultural enterprises in the conditions of radiation contamination", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Zhytomys'kyj Natsional'nyj Ahroekolohichnyj Universytet, Zhytomyr, Ukraine.

7. Economic Encyclopedia (2019), available at: http://hohlopedia.org.ua/Ekonomichna_ensyklopediya (Accessed 05 Nov 2019).

Стаття надійшла до редакції 13.11.2019 р.